heils de druppelen neërvallen, om dien stroom der genade met den stroom des levens gelijken tred te laten houden.

Zoo was eens ook Israël onder de wolk doorgegaan. Onder de wolk en door de zee. Dat het water opspette van ter zijde en druppelde van boven af, en heel Israël gedoopt door de Roode Zee ging en aan den oever der behoudenis *gedoopt* uitkwam.

Dat doorgaan van Israël was een gaan in het gelooft; want ze liepen op de zee aan, niet anders voor zich ziende dan reddeloos verdrinken.

Dat doorgaan van Israël was een openbaring van Godes almachtigheid; want zijn hand hield de wateren als een muur aan de zijde op.

En ook dat doorgaan van Israël was een gaan in Godes hoede; want de vuurkolom en de wolkkolom waren tusschen Israël en den vijand hunner ziele. En toen verschrikte God den Farao en zijn snoevende generaals met bliksem op bliksem; maar Israël doopte Hij met de belofte des heils.

Van dien door God zelf bedienden Doop is de doop, dien onze kinderen ontvangen, slechts de nabootsing.

En daarom, als er weêr »zaad der gelooviger" gedoopt wordt, dan herdenkt de kerke Gods dat wondere doen bij de Schelfzee, en bidt: »Almachtige God en Vader, Gij die den verstokten Farao in de Roode Zee verdronken, maar uw volk Israëls droogvoets daar hebt doorgeleid!"

En dan lacht de ongeloovige om dat zeggen.

Maar wie gelooft, lacht er van heilige vreugde bij.

Ook onze kinderen uit het Diensthuis van Egypteland uit en gaande naar het Kanaän onzes Heeren!

Maar zulk een sacrament staat niet alleen. Er hoort een *woord* bij. Of liever nog het Woord brengt den eisch met zich, dat het Sacrament er aan toekome.

Zoo was er ook in het Diensthuis, in Egypteland, een woord Gods gevallen. Een woord tot Farao en een woord tot het verdrukte volk bij de tichelovens. En dat woord van genade was bij Pi-Hachiroth herhaald.

En evenzoo gaat er ook bij ons aan den Doop een woord vooraf. Een woord van belofte van den Drieënige. Hoe God de Vader ons en onzen kinderen betuigt, en God de Zoon ons en ons kroost bekrachtigt, en God de Heilige Geest ons en onzen kinderen bezegelt die onuitputtelijke Fontein van alle goed, die er in de ontfermingen Gods voor zijn volk ontspringt.

En dan komt het teeken.

Die heilige, heerlijke Doop. Zoo zinrijk en zoo plechtig. In zoo aangrijpenden eenvoud.

Maar evenals het Sacrament, gaat dan ook het Woord door.

Uit de Doopvont komt de Kerk, maar ook met die Kerk loopt op al haar paden het Woord meê.

En dit nu, dat meêloopen van het Woord met de Kerk, als een levende ader die met den stroom des levens meêtrekt, dit is *het onderwijzen der kinderkens*, opdat de glans van Gods genade even rijk over hen als over de ouders lichten zou.

»Uw kinderkens in de voorzeide leer onderwijzen," is dus ze *de taal der Kerk* doen verstaan, doordien ze hun Catechismus leeren, en door dien Catechismus de eenheid in het Woord leeren grijpen.

Maar het is meer nog dan dit. Want als ze nu de taal verstaan, moeten ze ook van dien stroom des levens zelven hooren. Ze moeten overnemen het *getuigenis*, dat de vaderen van hún vaderen overnamen, om straks evenzoo datzelfde getuigenis weer over te geven aan hún nakroost.

Dat getuigenis is als de arke Gods in de woestijn, het is als de borstlap van den hoogepriester, en als de tafel die het toonbrood droeg. Want zooals die ark en die borstlap en die tafel niet het eigendom van dat eene geslacht waren, maar hoorden aan Israël en daarom overgingen van geslacht op geslacht, zoo ook is dat getuigenis een schat die aan Gods kerke in altoos doorgaanden zin toekomt, en die overgaat van wie was op wie is en van wie is op wie zijn zal.

Uw kinderen onderwijzen is daarom nog iets anders dan uw plicht nakomen, en voor het zieleheil van uw kroost zorgen.

Dat onderwijzen der kinderen, is het Woord Gods, als het biezenkistje op den stroom van het leven der Kerk meê laten afdrijven; is toezien dat het Woord niet uit de Kerk wegrake; dat de Kerk niet stom en daardoor machteloos worde; het is het kapitaal der Kerk actief houden; het is zorg dragen, dat de heugenis van de almachtigheid en de goedertierenheid des Heeren, ingedrukt en ingeprent blijve in de Kerk die blijft, ook als wij niet meer zijn zullen.

En daarom onze kinderen onderwijzen, dat is het *ambt der geloovigen* vervullen, dat is zorgen voor onze lievelingen, maar ook zorgen voor de eere onzes Gods.

»Gij zult het uwen kinderen te kennen geven!" sprak de Heere eens door Jozua, het uw kinderen te kennen geven, als ze vragen zullen wat deze steenen zijn.

Kinderen zijn vraagzaam van aard. Als ze iets vreemds of als ze een teeken zien, vragen ze u honderd uit. En als er ook in ons land meer gedenksteenen van de hooge daden des Heeren stonden, die vragende kindermond zou ook u geen rust laten.

Maar, helaas, onder ons zien de kinderen wel gedenksteenen voor wat *menschen* waren of *menschen* deden, maar de *Eben Haezers* zijn weinigen.

Daarom kunt ge thans op hun vragen niet meer wachten.

Van uzelven moet het aanzeggen thans uitgaan.

Maar dit onderwijst het woord van Jozua u dan toch, dat ge uw kinderen niet maar een les van buiten zult laten leeren, maar dat ge uw kinderen *op God* zult wijzen, en op *zijn machtige daden*.

Dat als gij uw kinderen onderwijst, de wolkkolom over u en uw kroost moet zijn

En ook, dat ge uw kinderen te onderwijzen hebt, niet alsof ze er nog buiten stonden, maar als er in begrepen.

Vergeet het nooit: *Ze zijn gedoopt.*

KUYPER.

Amsterdam, 7 Januari.

Bij den overgang van 1886 in 1887 gleed ons een bange last van de loome, moede schouders.

We dragen thans het juk niet meer.

We zijn nu vrij.

Vergelijken we dan ook de stemming van ons gemoed bij den aanvang van het vorig jaar met die van nu, dan is er een gewaad des lofs voor een „benauwden geest" gekomen en vreugdeolie voor treurigheid.

De kluisters liggen nu voor onze voeten, maar omknellen ons de enkelen niet meer.

De deur van het gevangenhuis ging open, en we staan weer op straat, met Gods vrijen hemel boven ons, en zijn vriendelijk licht spelend in ons zoekend oog.

De harde daad van wie ons vervolgden is voor ons een oorzaak van verlossing geworden.

Met den psalmist in het 107de lied zingt thans Gods volk elkaar zoo van harte in zijn beurtzangen toe:

»Hij voerde hen uit de duisternis en de schaduw des doods en Hij brak hunne banden.

»Laat hen voor den Heere zijne goedertierenheid loven en zijne wonderwerken voor de kinderen der menschen.

»Want Hij heeft de koperen deuren gebroken, en de ijzeren grendels in stukken gehouwen.

»Dies zijn wij verblijd".

En hiermeê is dan ook de bitterheid uit ons hart weggenomen, die niet af *kon* laten te prikkelen, zoolang het een worstelen man tegen man was.

In het slaggewoel gloort vanzelf de hartstocht op, en in den kruitdamp is altoos getuigd hoe zelfs de lauwste naturen ten leste streden met verbetenheid en woede.

De valsche vermenging dwong u, telkens en bij een ieder er op te wijzen, waarin hij misging en het volk tegen de misleiding der halfblinden te waarschuwen.

Vandaar dat men zijn tegenstander niet sparen *kon*.

Toen de *Heraut* optrad, was Irenisch en Gereformeerd nog één van klank en zin. Een meer of minder. En onder den éénen naam van Orthodox vloeiden nog alle wateren ineen.

Wel wisten de kenners beter.

Maar de groote menigte beschouwde de Irenischen nog als even goed orthodox als de Gereformeerden.

De gave des onderscheids ontbrak.

En toen heeft het jaren arbeids gekost, en is er zeer kras moeten gesproken worden, en kon er niemand gespaard, zou aan die kleurenblindheid van dit kerkelijk Daltonisme een einde komen.

De kenmerken van de ééne en van de andere groep moesten opgezocht. In de geschriften der Irenischen het vaal-verkleurende aangewezen. In hun uitnemendste leidslieden het zwakke der persoonlijke positie aangetoond. Duidelijk gemaakt hoe er voor de meerderheid der Irenischen allerlei communicatie met de Groningers en Modernen was, maar hoe naar den Gereformeerden kant alle deur op slot en grendel zat.

Die arbeid was een bitter zure arbeid; vaak tegen het hart ingaande. Een arbeid die ons persoonlijk veel vriendelijke relatiën gekost heeft, en die ons te staan is gekomen op veel *bittere* vergelding.

Zeer terecht heeft men in Irenische kringen begrepen, dat *de Heraut* er onbewimpeld naar streefde, om de oogen der gemeente te doen opengaan, voor den afstand die er bestond tusschen hetgeen de gemeente van hen dacht en hetgeen ze werkelijk waren.

En dat die toeleg gelukt is, heeft in hooge mate de verbolgenheid gaande gemaakt.

Vooral schrijver dezes wierd van die ure af *de* Irenische zondebok.

Hij *kon* geen goed meer doen.

Er *kon* geen edeler bedoelen meer bij hem ondersteld worden.

Zoo zwart was geen schaduw, of ze scheen voor zijn naam en persoon nog te licht gekleurd.

En toch *mochten* we niet anders.

Ook ons was geleerd: „Wie vader of moeder liefheeft boven mij, is mijns niet waardig!"; en hoe we dus ook onze Irenische broeders liefhadden, we mochten niet, om hen te sparen, aanzien, dat door hun halfslachtigheden en zwevendheden en glibberigheden de zake Gods, eer ze het zelven wisten en tegen hun bedoelen in, verraden wierd.

Er *moest* gesproken.

De dingen moesten bij hun naam genoemd.

Wat nu uitkwam, toen De la Saussayes zoon op de vergadering van Moderne theologen verscheen, Gunning met Knappert te Amsterdam in forma Bedienaren des Woords ging vormen, Buytendijk een lauwerkrans om de slapen van Hofstede de Groot wond, en Moquette met Koch den trouwen Van Son en de zijnen ging afzetten, was, toen niemand zulks nog voor mogelijk zou gehouden hebben, voorzien.

Daarom mochten we niet zwijgen.

Op Sions muren gaat het om trouw.

Maar thans is dan, God zij lof, ook aan die pijnlijke kunstbewerking een eind gekomen.

Het masker viel thans, en ieder ziet nu, wat de Irenischen eigenlijk in het schild voerden.

De Heraut kan thans stille zijn.

De zaak wierd thans openbaar.

En nu de Irenischen zich niet meer aan ons opdringen, maar eer ons van zich afstooten, en voor aller oog *naast* de Groningers en Modernen en *tegenover* ons plaats namen, nu vervalt hiermeê ook alle oorzaak tot verdere bitterheid.

Ieder strijdt van nu aan onder eigen banier.

Zij verdedigen *hun* standpunt, en wij zullen het *onze* handhaven, maar we zitten elkander niet langer op de hielen

Gelijk er op staatkundig gebied eerst lange jaren tegen het Conservatisme moest gestreden worden, om niet in de *fusie* onder te gaan; maar na het uiteengaan schier geen bitter woord meer gewisseld is; zoo zal het ook hier zijn.

Uiteengegaan, verliest men den prikkel om te toornen.

Dat men het niet eens is, behoeft niet meer *gezegd*.

Van dit oogenblik af blijft dan ook slechts één gedachte ten opzichte der Irenischen ons bezielen, en die is, om ook hun de verlossing toe te bidden, die ze ons door hun harde daad bereid hebben.

Hun toe te bidden, dat er verzoening voor hen zij over de zonde die ze tegen de broederen en in hen tegen hun lieven Heiland begingen.

En hun toe te bidden niet minder, dat ze in de worsteling die ze nu voortaan alleen met de Modernen en Groningers zullen moeten voeren, blijk mogen geven van zulk een beginselvastheid en dapperheld, dat ze over beiden triomfeeren.

Laat door hun halve kracht nog schove bij schove voor hooger levensdoel gewonnen worden, ge zult het zien, dan wordt uit deze schoven van lieverlee vanzelf een nieuwe oogst voor de Gereformeerde schure voorbereid.

De hoogere standen herwinnen ze toch niet meer.

En de lagere standen worden vanzelf weer Calvinistisch.

En zoo wenschen we hun bij den ingang van dit jaar geen tegenspoed, maar eer een gelukken op hun arbeid toe.

Slechts één ding zij wel tusschen ons afgesproken: *Op onze hulpe rekenen kunnen ze niet meer.*

Noch in de Classis.

Noch in den Kerkeraad.

Noch in de Kiescolleges.

Irenischen en Gereformeerden gaan thans elk hun eigen pad.

En de *Heraut*, die hiermeê van den principieelen strijd overtreedt op practisch terrein, zal zich daarom voortaan noemen: De Heraut *der Gereformeerde Kerken in Nederland.*

Nog nimmer hielden we onze lezers bezig met het op en neer gaan van ons abonnentencijfer. Nu men echter in meer dan een kring en blad het voorstelt, alsof *de Heraut* door het terugtrekken der Irenischen schade had geleden, mag deze onjuiste voorstelling niet onweersproken blijven.

Zij het ons daarom geoorloofd mede te deelen, dat de *Heraut* van 5 Januari 1886 tot 5 Januari 1887 een getal van **702** abonnenten verloor; doch dat hier tegenover stond in hetzelfde tijdvak een aanwinst van abonnenten tot een getal van **1673**. Zoodat we in dit ééne jaar schier duizend abonnenten vooruitgingen.

Uit *Rotterdam* kwam gisteren goede tijding. Ook zijn Kerkeraad wierp moedig en in stille hope op de hulpe des Heeren het juk der Synodale Hierarchie af.

Dit verblijdt ons hartelijk.

Dit zal aan de beweging voor het Congres nieuwe veerkracht leenen.

Men zal, na dezen kloeken stap vooral, voelen, dat er achter de losmaking van Voorthuyzen een beginsel stak, en dat dit kostelijk beginsel voortwerkt, om Kerk na Kerk te verlossen.

Zij ook aan onze broederen in Rotterdam volharding na zulk een doortastendheid toegebeden.

Het *Gereformeerd Kerkelijk Congres* bedoelt niet meer een debat over de vraag, of het juk der Synodale Hierarchie moet afgeworpen.

Die vraag ligt thans achter ons. En al wat desaangaande nog behandeld staat te worden, is, dat men in eenige resolutiën, door referaten gesteund, de gronden uiteen zal zetten, waaruit allengs onze nu vaststaande overtuiging gerijpt is.

Neen doel van dit Congres is niet meer om te *debatteeren*, maar om te *handelen*.

Zoo echter dat niet beoogd wordt een actie die in één maand moet afloopen, maar integendeel eene handeling, die op zijn allerminst drie, ja, tien jaren behoeven zal, om ook maar eenigermate door te gaan tot aan den buitensten omtrek.

We zenden aan onze Hervormde kerken geen afscheid, om ons nu voortaan alleen met onze eigen zaken bezig te houden; maar blijven zelven *in* de Hervormde kerken, met al den drang en den brandenden ijver eener jaloersche liefde, doen wat we kunnen, om de Hierarchie geheel van ons kerkelijk erf te verwijderen.

Bij menschen schijnt dit onmogelijk, maar door het geloof zijn alle dingen mogelijk bij God.

We blijven volharden, en zullen niet aflaten, wat aan ons ligt, eer de vrijheid aan alle oorden daagt.

Dit kan niet anders.

Wie, zelf uit de gevangenis geleid, doet als de schenker aan Farao's hof en te te midden van zijn weelde Jozef vergeet, heeft geen hart.

Zoo mogen dan ook wij niet doen.

Wij weten, dat er nog duizenden en duizenden broeders in die holen en ketenen benepen en gebonden zitten, en op gevaar van nieuwe moeite af, zullen we ook hen verlossen.

Daarom zullen we bij dagen en bij nachten het vrijheidslied voor de traliën van hun kerker gaan zingen, tot de toon er van door die traliën tot hun hol, en in dat hol tot hun oor en hart mocht doordringen.

We zullen rammelen aan de poorte van hun kerker, dat de cipier rust bij dag noch bij nacht hebbe, en misschien ten leste, als de onrechtvaardige rentmeester, hen ontsla.

En ook, we hopen met Gods hulpe te toonen, dat men vrij *kan* zijn, en vrij gemaakt *niet* behoeft om te komen.

Te toonen, dat des Heeren het goud en zilver is, en dat wie op Hem vertrouwt geens dings gebrek heeft.

Te toonen, dat men in onze 19de eeuw zeer goed en geestelijk leven kan van hetzelfde geestelijk brood, dat eens onze vaderen voedde, zonder dat de schimmel der repristinatie uitslaat.

Ja, we hopen met Gods hulpe, *deze* wrake op onze tegenstanders te nemen, dat ze ziende onzen stillen wandel, eens zelven zullen moeten erkennen, dat ze, met ons uit te werpen, niet ons, maar hun eigen genootschap hebben geschaad.

Hieruit volgt dat de actie van het Congres een tweeledige zal moeten wezen.

Vooreerst een actie, om hen die nog nederzitten bij de vleeschpotten van Egypte wakker te roepen, door een *agitatie*, waar hooger plichtsbesef uit spreekt.

En ten andere eene actie, om reeds nu vrij te maken, wat vrij in Christus zijn wil en er de offers voor overheeft, en dit vrijgemaakte tegelijk in zulk een kader te ordenen, dat het de aloude, heel het land omvattende kerk onzer vaderen blijve.

Op dit oogenblik moet onze slag niet verder reiken dan onze arm lang is, en moet dus alleen worden aangedrongen op een onverwijlde afwerping van het juk door die Kerkeraden, waarin de voorstanders van Jezus' Koningschap in zijn kerk hiertoe de macht hebben. En voorts tot een doleerend optreden in zulk soort kerken, waarin de gisting tegen de Synodale Hierarchie óf reeds geheel is uitgegist, óf niet meer bij menschenleven komen kan.

Dit dubbele doel is nu reeds te bereiken, en daarbij blijve men voorshands, maar om voorts onverwijld de agitatie door te zetten, en jaar aan jaar aan de Synodale Hierarchie nieuwe afbreuk te doen.

De buit, die nu op dit oogenblik te oogsten viel, ware veel te klein, om daarmeê reeds huiswaarts te keeren. Veel verder reikt ons begeeren. En de voeling met al onze kerken worde niet losgelaten, eer het „buiten hope" officieel blijkt.

Geen beperkte, maar een zeer ruime en milde opvatting van onze taak zitte dus bij dit Congres voor.

Het ga niet op het bouwen van een modern getimmerte, zooals onze moderne huizen *licht en dicht* staan opgetrokken; maar het zij een bouwen waartoe we jaren gebruiken.

Geen wonderboom van Ninive, maar een groeien als de ceder en de palmboom en de eik. Gestadig en langzaam, maar al doorgaande. Zoo alleen wordt het een hout van vaste natuur.

Maar juist daarom is een talrijke opkomst uit alle oorden des lands dan ook zeer noodig.

Men moet uit *alle* streken saâm zijn, om saâm afdoende te kunnen handelen.

In den Haag negentien Synodale heeren die zich vermeten voor heel de kerk te handelen; maar in Amsterdam een schare van honderden broederen, die werkelijk, zoo als ze daar opkomen, heel het land zijn.

Geen drijven dus, om een ieder nu reeds terstond het pistool op de borst te zetten, en te zeggen: nu of nooit. Maar ook geen eindeloos talmen der besluiteloosheid, en, aan het „van uitstel komt alstel" indachtig, een kloek doortasten in de mogendheid des Heeren onzes Gods.

Alleen dringe bij alles de liefde. Er zij geen wraakgeroep. Er heersche geen uitstooting. Geen vervreemding hebbe den boventoon. Maar er zij een zoekend erbarmen ook met onze nog aarzelende broederen, en een roepen of ze komen en besluiten mochten.

Alleen waar deze liefde woont, woont de Heere in het midden.

En als dan het stille volk van overal zich opmaakt, om nu eindelijk de wondere liefde van den Heere voor zijn Sion te zien werken, dan zal de mensch er niets, het drijven van den Geest des Heeren Heeren *alles* zijn.

En de vrucht zal wezen, tot Immanuëls lof.

Door den Kerkeraad der Ned. Geref. Gemeente te Amsterdam is onderstaande *Oproepingsbrief* verzonden, waarbij de leden der Gereformeerde kerken in Nederland worden verzocht op 11 Jan. e. k. naar de hoofdstad te willen komen, om te overleggen wat ons in dezen nood der kerk te doen staat.

Zeker is het jaargetijde hoogst ongunstig voor zulk een saâmkomst. Maar toch uitstel was onmogelijk. En bovendien, als het om de kerke Gods gaat, wie zal zich dan door de koude en de korte dagen laten afschrikken?

Er moet thans gehandeld worden.

Het stuk luidt aldus:

Aan
Opzieners en Leden van de Nederduitsche Gereformeerde Kerken.

Geliefde Broeders en Zusters in onzen Heere Jezus Christus!

De Kerkeraad der Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Amsterdam (thans doleerende) heeft het zijne roeping geacht, een Kerkelijk Congres tegen den 11den Januari e.k. naar Amsterdam saâm te roepen.

Wat hem hiertoe noopt, bleef u geen geheim.

Ook de Kerk van Amsterdam deelde het lot van elke Kerke Christi, dat ze bestemd is om op aarde aan menigerlei gevaar van *verbastering* en aan menigerlei gevaar van *verdrukking* bloot te staan.

Reeds bij haar opkomen in de veertiende eeuw zag ook onze Kerk zich in droeve banden van Kerkelijke Hierarchie bekneld, die de vrije ontwikkeling van haar leven belemmerden, en nauwelijks had ze in 1578 »dit misbruyck met al den aankleve van dien uit Godes Kerke afgeschaft," of reeds in de eerste jaren der daarop volgende eeuw zag zij zich opnieuw bedreigd door de Arminiaansche doling en de strikken van het Remonstrantsche Kerkregiment. Toch gelukte het haar om die gevaren te boven te komen, en nam ze sinds dien tijd en tot het einde der vorige eeuw veelszins in bloei toe.

Doch, helaas, toen verdorde haar geestelijk leven; de kracht en de volheid des Heiligen Geestes wierd steeds minder in haar gezien; zoo verzwakte haar weerstandsvermogen; haar kerkelijke veerkracht verslapte; de prikkel van geestelijke zuiverheid wierd afgestompt; en in dien ontredderden toestand was ze een maar al te lichte prooi voor de tweede Hierarchie, die, nu in Synodalen vorm, in 1816 opkwam, en ook haar, in weerwil van haar protest, de koorde om den hals sloeg.

En ook nu, evenals de vorige maal, groeide deze Hierarchische giftplant slechts langzaam op, zoodat het lange dagen zelfs scheen, als bood ze ons een weg van vaster regel en meerdere orde.

Maar toen deze booze plant van lieverleë tot machtiger ontwikkeling geraakte, toen drong haar gif, helaas, allengs in heel ons kerkelijk leven door, en er is thans niet één inrichting, niet één enkele vertakking van het kerkelijk leven te dezer stede, er is niet één huis of hart, dat tot onze Kerk hoort, of het heeft, ongemerkt, door de noodlottige en heillooze werking van deze Synodale Hierarchie onberekenbare schade geleden.

Dit duurde tot de Heere onze God allengs veler oogen voor dit zoo bedenkelijke kwaad opende, en hierdoor een weerstand in het leven riep, die eerst geestelijk in den gebede, en toen bij de machthebbenden door protest en klacht betoond, eindelijk al meer het besef deed opwaken, hoe het gehoorzamen aan deze Hierarchie uitliep *op een willens en wetens verloochenen van onzen Koning en onzen Heer.*

Zoodra de Kerkeraad dit begon te zien, sloeg hij tastend, en dies vaak mistastend, elk pad en elken weg in, om, op wat wijs dan ook, aan dezen zondigen en onhoudbaren toestand een einde te maken, en den ban, die op onze Kerk lag, weg te nemen, door zich weêr te onderwerpen aan den regel van Gods heilig Woord.

Maar juist hierdoor is dan ook, gelijk te voorzien was, een Conflict ontstaan.

Jongelieden, van wie een ieder hier in Amsterdam wist dat ze Modern waren, wilde men ons dwingen tot het H. Avondmaal des Heeren toe te laten; en toen we op wat gebrekkige en zwakke wijze dan ook, verklaarden dit niet te mogen doen; en wij om onze Kerk voor verwoesting te bewaren, oordeelden dat de Kerkvoogdij, zoo de Kerkeraad ter oorzake van zijn opkomen voor Gods Woord, bemoeilijkt wierd, deswege dien Kerkeraad niet mocht verlaten noch verloochenen; is de gebetenheid der Synodale Hierarchie met zulk een weergalooze feilheid tegen ons losgebarsten, dat ze, gelijk nu van achteren blijkt, van meet af onze ambtelijke ter dood veroordeeling voorhad.

Dien storm ziende aankomen, heeft de Kerkeraad van Amsterdam toen voet voor voet het Bestuurs- en Beheersterrein aan de Synodale Hierarchie betwist, en zich tot geen doorhakken van den knoop gerechtigd geacht, zoolang niet op elk punt en ten einde toe gebleken was, hoe de Synodale Hierarchie in geheel hare Organisatie, welbewust en principieel, tot de uitdringing en afsnijding van de Gereformeerde belijders uit de Gereformeerde Kerken had besloten.

Thans echter *mocht* de Kerkeraad niet langer aarzelen. Het kwaad lag nu in zijn wortel blootgewoeld. De Synodale Hierarchie was thans in haar zondig streven tegen de eer van Jezus' Koningschap voor ieders oog openbaar geworden. En daarom heeft de Kerkeraad toen terstond de hand gelegd aan de reformatie der Kerk en het juk der Synodale Hierarchie afgeworpen.

Hiermeê echter is niet genoeg gedaan.

Met de Synodale Hierarchie had toch niet enkel de Kerk te Amsterdam, maar hebben alle Kerken des lands saâm te rekenen. Door een gemeenschappelijke zonde hebben we *saam* den toorn des Heeren ingeroepen. Door een geesteloosheid die aller was, hebben we *saam* nu zeventig jaar den prikkel nooit sterk genoeg gevoeld, waarmede deze Synodale Hierarchie het Koningschap van Jezus te na kwam. De aanval dien de Kerk van Amsterdam dit jaar doorstond, was niet op haar alleen, maar *op heel de Gereformeerde Gezindheid* gemunt. In het vonnis tegen haar geveld, zijn *alle* onze Kerken getroffen. En ook, nu onze Kerk in de hoofdstad het hoofd weer opheurt, mag ze niet als Kerk op zich zelve staan, maar moet ze de van God gewilde en verordineerde levenseenheid en belijdenisgemeenschap met al wat van het Lichaam des Heeren in dezen lande openbaar wierd, onverwijld werken doen.

Het is niet genoeg dat de Kerk van Amsterdam, op het goede voetspoor van de Kerken van Voorthuizen c. a. zelve het Synodale juk afwierp. *Al onze Kerken moeten tot deze zelfde daad komen.* Wie kan, reeds nu. Wie nog niet kan, dat zij er voor rijpe. Maar in gehoorzaamheid aan 's Heeren Woord en in den drang der liefde mochten wij niet rusten, eer de poging algemeen ware gemaakt, om al onze Kerken, waarmede we saam één geheel vormen, tot gelijke verlossing uit te brengen, en inmiddels orde en goede regelmaat te bewaren in den chaos die ontstaan kon.

De Kerkeraad van Amsterdam bedoelt daarom overleg met de broederen uit heel het land, om te onderzoeken, op wat wijze de eere van Koning Jezus weêr alom hersteld kan worden, en door wat middelen het waarachtige Kerkverband weêr naar eisch van Gods Woord in ons midden zal kunnen bloeien.

Voor een synodaal Convent was het nog de ure niet. Zoo wij hopen, zal ons zulk een kerkelijk Convent door deze samenkomsten worden voorbereid. Maar thans zou dit de beweging binnen te enge perken hebben besloten.

En juist dit mag niet.

De beweging moet algemeen worden en met aller toestand rekenen.

Een tweede scheiding ware thans zeer gemakkelijk geweest; maar juist dat wilden we niet.

We laten onze Kerken niet los, maar willen worstelen tot in ons bloed, om niet te rusten, eer al onze Kerken uit de Hierarchische strikken verlost zijn.

Het „Eere zij God!" hebben de hemelsche heirscharen ons nog pas op het Kerstfeest toegezongen, en tot die Eere voor onzen God moet het ook in onze Kerken weêr komen.

Het moet en mag niet zijn, een opkomen voor de Amsterdamsche broederen. Het kan en behoort niet te zijn een opkomen voor eigen rust en vrijmaking in uwe steden en dorpen. Neen, de grondtoon van het lied Hammaäloth, waaronder we optrekken, moet wezen, *dat de Gereformeerde Kerken van Nederland aan Jezus als haar Heer en Koning moeten teruggegeven!*

En om dien toon over heel ons land van de Lauwerzee tot aan de Schelde te doen weêrklinken, daartoe en daartoe alleen roepen we u op.

Ons program, dat in de bladen publiek is